

ΧΥΤΑ: Η σκοτεινή πλευρά του φεγγαριού

Τα απορρίμματα είναι μία αναγκαία παραγωγική στρέβλωση του ανθρώπινου πολιτισμού. Η πολιτική βούληση, η τεχνογνωσία και οι μέθοδοι διαχείρισης, θα κρίνουν εάν τα απορρίμματα θα καταστούν για μία κοινωνία, «πλουτοπαραγωγική πηγή» ή υπαρξιακό κοινωνικό πρόβλημα.

Δυστυχώς, στην Ελλάδα, για μία ακόμη φορά, είμαστε μπροστά σε ένα υπαρξιακό κοινωνικό πρόβλημα, τη διαχείριση των απορριμμάτων. Θα αναρωτηθείτε γιατί;

Πολύ απλά, γιατί δεν έχουμε ρίξει το βάρος στην εύρεση της βέλτιστης κοινωνικής, οικονομικής, τεχνικής και περιβαλλοντικής λύσης. Μίας λύσης που να συμβαδίζει με τις πλέον σύγχρονες τεχνολογικές και φιλικές οικολογικές κατευθύνσεις. Κατευθύνσεις που δίνει ο αρμόδιος Επίτροπος Περιβάλλοντος, ο Σταύρος Δήμας.

Η διαχείριση των απορριμμάτων, κακώς θεωρείται ως άλλο ένα ζήτημα της καθημερινότητας. Πρόκειται, ίσως, για τον πλέον βασικό πυλώνα της βιωσιμότητας. Η βιωσιμότητα είναι συνυφασμένη με την έννοια του μακροπρόθεσμου, με τη λογική του μέλλοντος, με τη ζωή των γενιών που έρχονται. Το λογικό θα ήταν να προκριθεί και στην Ελλάδα μία μακροπρόθεσμη στρατηγική, η οποία να συμβαδίζει με την τήρηση των αρχών της αειφορίας και να είναι σύνομη με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες, οι οποίες από το 2002 έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική νομοθεσία.

Αντ' αυτού; «...η διάθεση σε ΧΥΤΑ δε συμβάλλει στους στόχους ανακύκλωσης και ανάκτησης που προωθεί η κοινοτική νομοθεσία και για το λόγο αυτό παραμένει η λιγότερο επιθυμητή μέθοδος διαχείρισης αποβλήτων. Είναι κρίμα που, έπειτα από τόσες προσπάθειες, που καταβλήθηκαν και καταβάλλονται για την απεξάρτηση της χώρας μας από παράνομες και ανεξέλεγκτες χωματερές, στο τέλος επελέγη η λιγότερη επιθυμητή μέθοδος διαχείρισης αποβλήτων. Η Ελλάδα οφείλει να ανέβει στα υψηλότερα κλιμάκια μέσα από καινοτόμες και παραγωγικές μορφές διαχείρισης των αποβλήτων...». Με τον πλέον μελανό τρόπο περιγράφει ο Σταύρος Δήμας τον Εθνικό Σχεδιασμό του κάθε επαρχία και ένας ΧΥΤΑ. Ο βιασμός της κοινής λογικής, η αποθέωση του προσωρινού και η έλλειψη σχεδιασμού χτύπησαν και πάλι. Για μία ακόμη φορά θέλουμε να θάψουμε τις ακαθαρσίες μας κάτω από το χαλί. Αυτή τη φορά όμως θα το κάνουμε κυριολεκτικά.

Οι ΧΥΤΑ, ακόμη και οι ΧΥΤΥ, είναι πλέον μία παρωχημένη και αποδεδειγμένα αντί οικολογική μέθοδος διαχείρισης απορριμμάτων. Ήταν μία μέθοδος μεταβατική, μία λύση ανάγκης που απεδείχθη επικίνδυνη, διότι στην ουσία δεν είναι τίποτε άλλο, από μία τεράστια σακούλα σκουπιδιών ερμητικά κλεισμένη. Σύμφωνα με τις μελέτες του Πανεπιστημίου Αθηνών, οι μεμβράνες αυτές δεν επιτυγχάνουν πάντα την πλήρη στεγανοποίηση του χώρου, κάτι που επιδεινώνεται ιδιαίτερα από το γεγονός ότι η χώρα μας είναι σεισμογενής.

Αυτό φαίνεται και από μία παρόμοια χρήση της τεχνολογίας αυτής: για τη δημιουργία υδραγωγείων σε νησιά του Αιγαίου. Τα υδραγωγεία που δημιουργούνται με την τεχνική αυτή έχουν συχνά απώλειες νερού λόγω ατελούς στεγανότητας. Εξάλλου, ο χρόνος ζωής των μεμβρανών είναι περιορισμένος (μόλις 15 έτη), μετά τον οποίο χάνουν τη στεγανότητά τους. Οι ΧΥΤΑ, όμως, συνεχίζουν να μολύνουν το περιβάλλον ακόμα και 50 έτη μετά τη διακοπή της λειτουργίας τους και την αποκατάσταση της θέσης. Τα καταστροφικά για την υγεία «στραγγίσματα», τα μολυσμένα σταγονίδια που θα περνούν από το χώρο του ΧΥΤΑ στο υπέδαφος, ανέρχονται σε χιλιάδες κυβικά μέτρα κάθε μήνα.

Σοκαριστικές είναι οι δηλώσεις του υπεύθυνου του κλιμακίου του Πανεπιστημίου Αθηνών, κου Λέκκα, για τις μετρήσεις στα Λιόσια: «το... μαύρο υγρό των αποστραγγισμάτων των σκουπιδιών -τα επικίνδυνα, δηλαδή, "κατακάθια" των απορριμμάτων- εξαπλώνεται με εντυπωσιακό τρόπο. Από την Ελευσίνα και τον Ασπρόπυργο ως τις παρυφές της Φυλής και των Αχαρνών όλες οι μετρήσεις σε βάθος 20, 50, 70 και 100 μέτρων ανίχνευσαν κάδμιο, αρσενικό, κυάνιο, μόλυβδο και ψευδάργυρο». «Σε όλη αυτή την έκταση δεν μπορεί να γίνει καμία γεώτρηση, ενώ δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί η επιφάνεια για καλλιέργειες.

Όσο πιο κοντινές στη χωματερή ήταν οι περιοχές από όπου είχαν ληφθεί τα δείγματα, τόσο οι ρύποι ανιχνεύονταν ακόμα και σε μηδενικό βάθος, στην επιφάνεια του εδάφους», συμπληρώνει.

Δυστυχώς το ζήτημα δεν είναι φιλολογικού ενδιαφέροντος, μας αγγίζει όλους. Το ζήτημα της δημιουργίας, και όχι της χωροθέτησης, του ΧΥΤΑ στη Λοκρίδα είναι υπαρκτικό για το μέλλον μας. Η παντελής έλλειψη ενημέρωσης, οι βεβιασμένες κινήσεις, η επιβολή της λύσης και οι αίολες αιτιολογήσεις έχουν βάσει μία ωρολογιακή βόμβα στην καρδιά της Λοκρίδας. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις θα έπρεπε να προβληματίζουν και όχι να δίνουν τροφή για εξυπνακίστικους λεονταρισμούς και αφορισμούς στη βούληση των πολιτών της Λοκρίδας. Η εποχή της παθητικής συναίνεσης των λαών έχει περάσει προ πολλού. Η 'χειρότερη μορφή διαχείρισης', μία ξεπερασμένη τεχνολογία, αντίθετη στη στρατηγική της Ε.Ε, είναι μία λύση πεπερασμένου χρόνου και θνησιγενής. Μία έκνομη επιλογή, με βάση την Οδηγία 1999/31/ΕΚ, η οποία έχει ενσωματωθεί και στο εθνικό δίκαιο με την 29407/3508/2002. Μία επιλογή, της οποίας ο χρόνος περάτωσης ξεπερνά κατά πολύ το χρονικό περιθώριο (2008) για την εφαρμογή του «Ειδικού Φόρου» απόρριψης σε ΧΥΤΑ.

Ήρθε η ώρα να μπει τέλος στο βιασμό της κοινής λογικής, η οποία βασίζεται στην ιεράρχηση ή πυραμίδα της διαχείρισης αποβλήτων. Στην κορυφή της βρίσκεται η αρχή της πρόληψης... ακολουθεί η αξιοποίησή τους κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, δηλαδή μέσα από την ανακύκλωση, την ανάκτηση χρήσιμων υλικών, την κομποστοποίηση ή τελικά την παραγωγή ενέργειας ... Τέλος, στα κατώτερα κλιμάκια της πυραμίδας βρίσκεται ... η υγειονομική ταφή».

Δεν μπορεί κανείς να υποθηκεύσει το μέλλον των πολιτών και της ίδιας της φύσης μέσα σε τέσσερις τοίχους. Στα ζητήματα του περιβάλλοντος, δεν μπορούμε να περιμένουμε να μας ανακοινώσουν οι «κρατούντες» το «habemus param», με τον άσπρο καπνό από το παράθυρο.

Τριαντάφυλλος Καρατράντος

Υποψήφιος Διδάκτωρ στην Περιβαλλοντική Ασφάλεια και Ευρωπαϊκή Ηγεσία

22 Απριλίου 2009